

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

Roles of the School Administrators in Conserving Thai Cultures in the Schools
under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3

กชพร แก้วกัน¹ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง² และประกาศิต อานุกาภาพแสนยาก²
Kotchaphon Kaewkan,¹ Surasak Srikrachang,² and Prakachit Anupapsanyakorn²

¹รร.บ้านบุรพา ต.จาม อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ 331301

¹Ban Burapha School, Chan Subdistrict, Kanthararom District, Si Sa Ket 331301

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

²Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

E-mail: kotchaporn.kaew61@sskru.ac.th

Received: May 14, 2023; Revised January 21, 2024; Accepted: January 26, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน 3) เสนอแนะบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 350 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านการทำนุบำรุงศาสนา ควรส่งเสริมการทำนุบำรุงศาสนาเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา 2) ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ควรบริหารจัดการศึกษาร่วมกับท้องถิ่นเพื่อให้การศึกษามีเอกภาพ 3) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ ควรตระหนักถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ควรมีการสอนเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และมีการปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: บทบาท ผู้บริหารสถานศึกษา การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study roles of the school administrators in conserving Thai cultures in the schools, 2) to compare the roles of the administrators in conserving Thai cultures in the schools classified by positions, education levels, working experience, and school sizes, and 3) to propose the roles in conserving Thai cultures in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3. The samples used in this research were 350 participants: school administrators and teachers in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3. They were randomized by stratified sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pair difference tests by Sheffe's Method.

The research findings were as follows.

1. The roles of the school administrators in conserving Thai cultures in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 in the overall and each aspect were at a high level.

2. The findings of the comparison of the opinions of the school administrators and the teachers towards the roles in conserving Thai cultures in the schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 classified by positions, education levels, working experience, and school sizes showed that the opinions of the school administrators and the teachers were different with the statistical significance at the level of .05.

3. The study of the suggestions for the roles of the school administrators in conserving Thai cultures in the schools showed that 4 aspects were proposed for the suggestions: 1) in the religious maintenance, the school administrators should enhance the religious maintenance to promote Buddhism in the schools, 2) in the conservation, restoration, and publicizing Thai cultures, the school administrators should manage the education with the local to make the unity education, 3) in the learning enhancement and the cultural exchange with other countries, the school administrators should realize the problems and the guidelines to solve the problems of the learning enhancement and the cultural exchange with other countries, and 4) in the indoctrination of the values and good consciousness, the school administrators should have the teachers teach morality and ethics, and the teachers had the students do the real practice on the morality and the ethics.

Keywords: Roles, School Administrators, Thai Cultural Conservation

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษแต่โบราณกาล วัฒนธรรมประจำชาติของไทยมีทั้งในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา การแต่งกาย และในรูปของศิลปวัตถุ ปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไป แต่ในปัจจุบันความเจริญทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการสื่อสาร คมนาคม ธุรกิจและการค้าต่าง ๆ มีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม จากแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม ทำให้วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมบางอย่างของไทยที่ควรสงวนและรักษาไว้ค่อย ๆ เลือนหายหรือถูกทำลายไปและถูกวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาแทนที่อย่างรวดเร็ว ขณะที่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

เริ่มหมดไป พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น ความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมของเยาวชนและคนในสังคมอาทิ การให้คุณค่าและความนิยมกับความสนุกสนานและความฟุ้งเฟ้อ การละเลยเรื่องระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเคารพเกรงใจต่อผู้อาวุโสกว่า ดิดการสร้างสรรค์ลักษณะส่วนตัวผ่านทางสังคมออนไลน์ ดิดเกมส์ อินเทอร์เน็ต และมีการใช้ภาษาไทยที่ไม่เหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสื่อทางสังคมมีภาพของการใช้ความรุนแรงและความไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งขาดการกำกับควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมและปัญหาตั้งครร์กตั้งครร์กในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การปล่อยปละละเลยให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแหล่งชุมชนและเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา รวมทั้งปัญหาคนไทยเข้าสู่วงจรการเล่นการพนันมากขึ้น เช่น การเล่นหวย การเล่นพนันฟุตบอล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

แผนปฏิบัติการกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ระบุถึง นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงวัฒนธรรมด้านการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ทะนุบำรุงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญ ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม 2) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และ ความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชนระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ 3) สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากล และการสร้างสรรคงานศิลปะ และวัฒนธรรมที่เป็นสากลเพื่อเตรียมเข้าสู่สากลวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและเพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก 4) ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพเพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีพื้นที่ครอบคลุม 4 อำเภอ ในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย อำเภอขุขันธ์ อำเภอปรังคัง อำเภอไพรบึง และอำเภอภูสิงห์ มีประชากร 4 ชาติพันธุ์ คือ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาว ชาติพันธุ์ส่วย (กูย) และชาติพันธุ์เยอ จึงมีความหลากหลายด้านประเพณี วัฒนธรรม และภาษา ซึ่งความหลากหลายดังกล่าวมีความสำคัญและเป็นประเด็นท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เพื่อให้ทราบถึงบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะได้ นำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 217 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1,713 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 785 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 198 คน และครู จำนวน 2,517 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,715 คน

ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 350 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 33 คน และครู จำนวน 317 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และเทียบสัดส่วนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา (Proportion Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 ตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ของกระทรวงวัฒนธรรม 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการทํานุบำรุงศาสนา 2) ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย 3) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ และ 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 50 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.963

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-ended Form) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์หนังสือส่งจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เพื่อขออนุญาตใช้แบบสอบถามและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นตัวอย่าง จากนั้นส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ใช้วิธีของเชฟเฟ (Sheffe' Method)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากตัวอย่างและคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับจากนั้นนำไปบันทึก โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อทราบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการรบบบาทการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 อยู่ในระดับใด แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายข้อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม การแปลผลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ ของช่วงระดับคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) 5 ระดับ จากนั้นเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการรบบบาทการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยใช้ค่าสถิติทดสอบทีแบบอิสระ (t-test Independent) ใช้ทดสอบตัวแปรต้นที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม และค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ใช้ทดสอบตัวแปรต้นที่จำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA of Variance) และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

5. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ใช้วิธีการสรุปตามประเด็นที่ศึกษา แปลผล และนำเสนอผลเป็นตารางประกอบการบรรยายความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{x}	S	แปลผล
1. ด้านทำนุบำรุงศาสนา	4.40	.54	มาก
2. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย	4.45	.50	มาก
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ	4.33	.54	มาก
4. ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี	4.42	.44	มาก
เฉลี่ย	4.40	.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, $S = 0.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, $S = 0.50$) รองลงมาคือ ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ($\bar{x} = 4.42$, $S = 0.45$) ด้านทำนุบำรุงศาสนา ($\bar{x} = 4.40$, $S = 0.54$) และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ ($\bar{x} = 4.33$, $S = 0.54$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง

รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	P-value
	\bar{x}	S	\bar{x}	S		
1. ด้านทำนุบำรุงศาสนา	4.31	.68	4.41	.52	4.360*	0.038
2. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย	4.27	.72	4.33	.52	5.564*	0.019
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ	4.45	.56	4.45	.50	0.423	0.516
4. ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี	4.37	.50	4.43	.43	0.423	0.516
รวม	3.00	.79	3.75	1.10	16.37*	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ตัวอย่างที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ตัวอย่างที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านทำนุบำรุงศาสนา และด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ และด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	P-value
	\bar{x}	S	\bar{x}	S		
1. ด้านทำนุบำรุงศาสนา	4.37	.55	4.50	.49	1.638	0.201
2. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย	4.31	.55	4.40	.51	1.034	0.310
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ	4.43	.52	4.53	.41	2.357	0.126
4. ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี	4.41	.44	4.46	.42	0.140	0.709
รวม	4.35	0.07	4.41	.05	1.730	0.114

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ด้านทำนุบำรุงศาสนา ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ และด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1. ด้านทำนุบำรุงศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	0.090	2	0.045	0.152	0.859
	ภายในกลุ่ม	102.44	347	0.295		
	รวม	102.53	349			
2. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย	ระหว่างกลุ่ม	0.075	2	0.038	0.126	0.882
	ภายในกลุ่ม	104.09	347	0.300		
	รวม	104.17	349			
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.287	2	0.144	0.554	0.575
	ภายในกลุ่ม	90.03	347	0.259		
	รวม	90.32	349			

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (ต่อ)

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
4. ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	0.208	2	0.104	0.531	0.589
	ภายในกลุ่ม	67.90	347	0.196		
	รวม	68.11	349			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5.60	2	2.804	2.326	0.099
	ภายในกลุ่ม	418.19	347	1.205		
	รวม	423.79	349			

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่า ตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1. ด้านทำนุบำรุงศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	0.366	2	0.183	0.621	0.538
	ภายในกลุ่ม	102.167	347	0.294		
	รวม	102.532	349			
2. ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย	ระหว่างกลุ่ม	0.048	2	0.024	0.080	0.923
	ภายในกลุ่ม	104.123	347	0.300		
	รวม	104.171	349			
3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.518	2	0.259	1.000	0.369
	ภายในกลุ่ม	89.807	347	0.259		
	รวม	90.325	349			

ตารางที่ 5 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
4. ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	0.606	2	0.303	1.558	0.212
	ภายในกลุ่ม	67.505	347	0.195		
	รวม	68.112	349			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.427	2	1.213	0.999	0.369
	ภายในกลุ่ม	421.370	347	1.214		
	รวม	423.797	349			

จากตารางที่ 5 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าตัวอย่างที่มีขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 ทั้ง 4 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 พบว่า 1) ด้านการทำนุบำรุงศาสนา ควรมีนโยบายในการทำนุบำรุงศาสนา โดยการดำเนินการส่งเสริมความสามัคคี ศึกษาและเรียนรู้การทำนุบำรุงศาสนา เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน พระพุทธศาสนาในสถานศึกษาด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนธรรมศึกษาและครูพระสอนศีลธรรม ซึ่งเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนากระบวนการคิด ทักษะ ความสามารถอย่างรอบด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการเรียนรู้ประสบการณ์จากการจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และการวางพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาคุณภาพของครูและนักเรียนในโรงเรียนให้มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกในวัฒนธรรมที่ดีงาม และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ควรบริหารจัดการศึกษาร่วมกับท้องถิ่นเพื่อให้การศึกษามีเอกภาพและเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเกิดการอนุรักษ์ รื้อฟื้น ประยุกต์ และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่ลงสู่สถานศึกษา โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายในการบูรณาการภูมิปัญญา ร่วมกับการดำเนินงานของสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำภูมิปัญญาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนนำเสนอการจัดการศึกษาภายใต้บริบทภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมเป็นที่ประจักษ์ต่อบุคคลภายนอก 3) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ ควรตระหนักถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ คือแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ขาดงบประมาณและสื่อการเรียนการสอน และไม่มีการศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ หลักสูตรควรวัดโครงสร้างหลักที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

รายวิชาภาษาต่างประเทศ ควรจัดหางบประมาณและสื่อการเรียนการสอน และจัดโครงการศึกษาคูงานและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ควรมีการสอนจริยธรรม ให้เด็กมีการปฏิบัติจริง และมีการส่งเสริมหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักว่าวัยที่ต้องเน้นย้ำจริยธรรมเป็นอย่างดีคือวัยเด็ก ในการพัฒนาประเทศจะต้องกระทำทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจไปพร้อม ๆ กันจึงจะเกิดผลดี โดยในด้านการกำหนดนโยบายควรมีการเชิญผู้นำหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนมาอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมหรือมาร่วมในการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับ โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.50) ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.45) และด้านทำนุบำรุงศาสนา ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.54) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.54)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มี ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนโดยภาพรวม แตกต่าง ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.54) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

3. การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านการทำนุบำรุงศาสนา ควรส่งเสริมการศึกษาและเรียนรู้การทำนุบำรุงศาสนาเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา 2) ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ควรบริหารจัดการศึกษาร่วมกับท้องถิ่นเพื่อให้การศึกษามีเอกภาพ 3) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ ควรตระหนักถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ 4) ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ควรมีการสอนจริยธรรม มีการปฏิบัติจริงและมีการส่งเสริมหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับมาก ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี อยู่ในระดับมาก ด้านทำนุบำรุงศาสนา อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักข์ จันทงษา, จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และ

นภาคช บุญเชิดชู (2561) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย บทบาทเกี่ยวกับสารสนเทศ บทบาทเกี่ยวกับการตัดสินใจ และบทบาทเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) ประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การปรับตัวการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม การบรรลุเป้าหมาย และการบูรณาการ 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทเกี่ยวกับสารสนเทศและบทบาทเกี่ยวกับการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 73.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของริญาภัทร์ สุภาศิริธนานนท์ (2563) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารกับบรรยากาศองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 9 ด้าน โดยเรียงตามค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ บทบาทในการเป็นสัญลักษณ์ขององค์กร บทบาทในการเป็นผู้จัดสิ่งก่อควม บทบาทในการจัดสรรทรัพยากร บทบาทในการกำกับติดตาม บทบาทในการเป็นผู้เจรจาต่อรอง บทบาทในการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูล และบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์บทบาทในการเป็นผู้นำตามลำดับ ส่วนด้านบทบาทในการเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง บรรยากาศองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีโอกาสนในการ ทำงาน ด้านความเติบโตทางวิชาการและสังคมอย่างต่อเนื่อง ด้านการปรับปรุงสถานศึกษา ด้านความสามัคคีด้านความเคารพ และด้านความเอื้ออาทรต่อกัน ตามลำดับ ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ และด้านการมีขวัญสูง ซึ่งบทบาทผู้บริหารกับบรรยากาศองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดโรงเรียน ที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้ผู้นำไม่ว่าจะเป็นการสอน การนิเทศ การร่วมสมาคมวิชาชีพ หรือออกรับรู้ทันเหตุการณ์เกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา เป็นผู้นำความคิดและนำการปฏิบัติตามวิถีทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การนำของผู้บริหารการศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงแต่จะทำให้มีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียนเท่านั้น ยังต้องเป็นผู้นำชุมชนในการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน การประกอบอาชีพของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้ดีขึ้น กว่าเดิม และในขณะที่เดียวกันโรงเรียนก็ต้องการความร่วมมือจากชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เช่น มีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน บทบาทการนำของผู้บริหารในการนำโรงเรียนเข้าสู่ชุมชน และนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน จึงทำให้ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนแตกต่างจากครูอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumiran et al (2022) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

ผลการวิจัยระบุว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือหลักพื้นฐานที่ถูกต้องสำหรับความสำเร็จและความล้มเหลวของวัฒนธรรมในโรงเรียน กล่าวคือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบรรลุผลเป้าหมายที่คาดหวังในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรณูภา ศรีสวัสดิ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง และ 2) เปรียบเทียบการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งและประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ด้านการนำ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านารควบคุม 2) การเปรียบเทียบการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามตำแหน่ง และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภา เพียรเจริญ (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ในการปฏิบัติของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรภรณ์ คงเกิด (2561) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 สามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการทำนุบำรุงศาสนา ผู้บริหารควรมีนโยบายในการทำนุบำรุงศาสนา โดยการดำเนินการส่งเสริมความสามัคคีการศึกษา และเรียนรู้การทำนุบำรุงศาสนาและเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนธรรมศึกษาและครูพระสอนศีลธรรม เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนากระบวนการคิด ทักษะ ความสามารถอย่างรอบด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการเรียนรู้ประสบการณ์จากการจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และการวางพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาคุณภาพของครูและนักเรียนในโรงเรียนให้มีความพร้อมทั้งทางกายใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกในวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ผู้บริหารสถานศึกษา ควรบริหารจัดการศึกษาร่วมกับท้องถิ่นเพื่อให้การศึกษามีเอกภาพ และเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่ถึงสู่สถานศึกษา โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายในการบูรณาการภูมิปัญญา ร่วมกับการดำเนินงานของสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำภูมิปัญญาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนนำเสนอการจัดการศึกษาภายใต้บริบทภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นที่ประจักษ์ต่อบุคคลภายนอก 3) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้

และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ คือแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ขาดงบประมาณและสื่อการเรียนการสอน และไม่มีการศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ โดยปัญหาหลัก คือ หลักสูตรควรวัดโครงสร้างหลักที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาต่างประเทศ จัดหางบประมาณและสื่อการเรียนการสอน และจัดโครงการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ

4) ด้านการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสอนจริยธรรมต้องให้เด็กมีการปฏิบัติจริง ในการดำเนินการด้านคุณธรรม จริยธรรม ต้องมีการดำเนินการในลักษณะเป็นกิจกรรมและมีการส่งเสริมหลักสูตร โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักว่าวัยที่ต้องเน้นย้ำจริยธรรมเป็นอย่างยิ่งคือวัยเด็ก ในการพัฒนาประเทศจะต้องกระทำ ทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจไปพร้อม ๆ กันจึงจะเกิดผลดี โดยในด้านการกำหนดนโยบาย ควรมีการเชิญผู้นำ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนมาอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมหรือมาร่วมในการกำหนดนโยบายในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพร สุคนธร (2565) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามลำดับ ครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ต่างกัน มีความคิด เห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน การเรียนการสอน และด้านการนิเทศการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีแนวทาง ในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารกำหนด นโยบายการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2) ผู้บริหารจัดประชุม ทำความเข้าใจแก่คณะครูและบุคลากรทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 3) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสำรวจความพร้อมและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและครู 4) ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณและประสาน ความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอความสนับสนุนช่วยเหลือในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และ 5) ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานแบบกัลยาณมิตร ให้ข้อเสนอแนะในเชิงบวก เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ด้านที่มีค่าต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ต่างประเทศ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา คือแผนการจัดการเรียน การสอนรายวิชาไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ขาดงบประมาณและสื่อการเรียนการสอน และไม่มีการศึกษาดูงาน หรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ โดยปัญหาหลัก คือ หลักสูตรควรวัดโครงสร้างหลักที่สนับสนุนการจั ดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาต่างประเทศ จัดหางบประมาณและสื่อการเรียนการสอน และจัดโครงการศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรให้ความสำคัญกับตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เพื่อให้วัฒนธรรมไทยยังสามารถดำรงอยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงการกำกับควบคุม และติดตามการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างประเทศ เพราะพบว่ามีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนการสอนของนักเรียนจะสูงขึ้นตามไปด้วย
2. ควรมีการศึกษาด้านการกำหนดนโยบายเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน ในทุกระดับ เพื่อสร้างความตระหนักสำหรับนักบริหารการศึกษา อาจจะสามารถส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนแก่บุคลากร และผู้เรียนมากขึ้น
3. ควรศึกษาบทบาทของครูผู้สอนที่มีต่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กสู่การเป็นคนดีตามเป้าหมายของแผนการศึกษาชาติ และควรศึกษาด้านการพัฒนาารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จิราภา เพียรเจริญ. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556.
- นงลักษณ์ จันทงษา, จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และนภาเดช บุญเชิดชู. "บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาภาคีรัฐ ในจังหวัดสมุทรสาคร," *สังคมศาสตร์เพื่อการวิจัย*. 9, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 46-65.
- บุญชม ศรีสะอาด. *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- เบญจพร สุคนธร. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก, 2565.
- ริญญาภัทร์ สุภาศิริอนานนท์. บทบาทผู้บริหารกับบรรยากาศองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563.
- เรณูภา ศรีสวัสดิ์. การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2560.
- วัชรภรณ์ คงเกิด. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2561.

วัฒนธรรม, กระทรวง. แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม, 2562.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2559.

Sumiran, Waston et al. *The principal's role in improving the quality: A concepts framework to developing school Culture.* Frontiers in Education, 2022.

